

Stiklestadplattformen - et blågrønt politisk dokument

Trøndelag Fylkeskommune 2024-27

1. Innledning	3
Forbedring	3
Omstilling	4
Utvikling	5
2. Økonomiske rammer og utvikling	6
3. Beredskap, natur og klima	7
Beredskap	7
Natur	7
Klima	8
4. Drift av fylkeskommunen – administrasjon	9
5. Utdanning og integrering	10
6. På lag med næringslivet i Trøndelag	13
Virkemidler	14
Industri	14
Havbruk, landbruk og skogbruk	15
Reiseliv, mat- og kulturminner	16
Energi	17
7. Kultur, idrett, folkehelse og frivillighet	18
8. Tannhelse	19
9. Samferdsel	20
Vei	20
Miljøpakken	22
Kollektiv	22
Bane, båt og fly	22
Digitalisering og infrastruktur	23

1. Innledning

Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, MDG og Pensjonistpartiet (heretter kalt det blågrønne flertallet) vil med dette dokumentet beskrive hvilke politiske saker som vi er enige om og hva vi mener er de viktigste tiltakene og aktivitetene som må gjennomføres for at Trøndelag skal utvikles i det vi mener er en riktig retning. Vi ønsker å forbedre, omstille og utvikle Trøndelag!

Forbedring

Det blågrønne flertallet sin politikk balanserer hensynet til økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Alle oppgaver fylkeskommunen har ansvar for må utvikles innenfor de rammene vi har til disposisjon, og i de kommende årene vil det bli stramme økonomiske prioriteringer. Vi må bruke våre ressurser på en best mulig måte og tilby tjenester innenfor alle områdene vi forvalter. Dette vil kreve effektiv drift og tilpasning av investeringene våre etter handlingsrommet vi har, slik at de viktigste oppgavene prioriteres.

For å skape et grunnlag for endring har det blågrønne flertallet foretatt en gjennomgang av den politiske organiseringen i fylkeskommunen. Fylkesordfører og fylkesvaraordfører skal samarbeide tett i styringen av fylket. Det betyr at fylkesvaraordfører får ansvar for hovedutvalg, og videre representerer fylkeskommunen på flere arenaer bl.a Miljøpakken. Vi endrer også strukturen for hovedutvalg og øvrige utvalg for å forbedre politisk ledelse. Vi mener at dette styrker den politiske medvirkningen samtidig som det vil redusere kostnadene.

- Hovedutvalg for veg og hovedutvalg for transport slås sammen og blir hovedutvalg for samferdsel.
- Trafikksikkerhetsutvalget løftes opp i det nye hovedutvalget for samferdsel.
- Hovedutvalg for **beredskap, klima og natur** opprettes som nytt hovedutvalg.
- Regionalt klima- og planutvalg løftes opp i det nye hovedutvalget for beredskap, klima og natur som medvirkningsorgan.
- Integreringsutvalget løftes opp i hovedutvalg for utdanning som heretter får navnet hovedutvalg for utdanning og integrering
- Hovedutvalg for næring blir heretter kalt for hovedutvalg for næring og industri

Det nyopprettede Hovedutvalget for beredskap, klima og natur skal blant annet ha følgende ansvarsområder:

- Ha en forberedende rolle knyttet til areal- og samfunnsplanlegging.
- Spesiell oppmerksomhet knyttet til tilstanden i Trondheimsfjorden
- Klima, natursaker og naturmangfold
- Tverrfaglig og sektorovergripende med vekt på klima og natur i budsjettprosess og økonomiplan
- Oppfølging av regional plan for kulturmiljø
- Oppfølging av regionale planer for viltforvaltning, innlandsfiske og vannforvaltning
- Bidra til å utvikle tverrfaglig og sektorovergripende løsninger for samfunnssikkerhet og beredskap

- Oppfølging av handlingsplan for plastreduksjon
- Følge opp fylkeskommunens egne tiltak for energieffektivisering i egen bygningsmasse

Omstilling

Det blågrønne flertallet sitt utgangspunkt er generasjonsperspektivet og forvalteransvaret. Vi må etterlate naturen og verden rundt oss i minst like god forfatning til våre etterkommere. Verden står overfor betydelige klima- og miljøutfordringer, og disse må løses på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå med tiltak som har størst effekt. Vi trenger mer kraft og Trøndelag må akselerere utbyggingen av fornybar energi og støtte opp under tiltak som bidrar til at solcelle, termisk energi og utvikling av vannkraftressursene i fylket vårt kan bidra til økt kraftproduksjon.

Vi har en visjon om å sikre at Trøndelag når sine mål som samfunn, med en ambisjon om å bli et lavutslippssamfunn innen 2030 og klimanøytralt innen 2040. Vårt mål er å realisere overgangen til et lavutslippssamfunn innen 2030. Dette innebærer å fremme klimaomstillingen innenfor sektorene skogbruk, jordbruk og havbruk.

Naturressursene våre danner grunnlaget for all bosetting og velstand. Det er derfor viktig å forvalte og ta vare på disse ressursene på en god måte. Trøndelag har store muligheter til å ligge i front på grønn næringsutvikling, og på noen områder er vi allerede verdensledende. Vi tror at bedrifter med en grønn profil vil bli vinnerne i fremtiden, og ønsker å bidra til at slike bedrifter lykkes. Vi har som mål at all fylkeskommunal virksomhet, slik som kollektivtrafikk og skolebygg, skal bidra til klimaomstilling innenfor de økonomiske rammene og mulighetene staten gir fylkeskommunen til å

omstille seg. Fylkeskommunen skal være en pådriver for klimaomstilling i samarbeid med andre aktører.

Distriktene vil spille en nøkkelrolle i omstillingen av samfunnet frem mot 2050 der både grønn energi og naturressurser som skal brukes i lavutslippssamfunnet vil gi muligheter for nye arbeidsplasser og motvirke sentralisering.

Trøndelag består av fjorder, kyst, fjell, byer og land, med viktige jordbruksområder, sterke utdannings- og forskningsmiljøer og et allsidig næringsliv. Vår rolle er å legge til rette for at hele Trøndelag får utviklet sitt potensial. Vi må styrke satsingen på veier slik at vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene blir rettet opp. Dette vil være et av våre viktigste satsingsområder i takt med det økonomiske handlingsrommet vi får.

Ungdommene våre er vår fremtid og en av fylkeskommunens hovedoppgaver er å kunne tilby ungdom er fremtidsrettet utdanning som samfunnet etterspør. Dette må gjøres i tett samarbeid med næringslivet. De videregående skolene rundt omkring i hele Trøndelag er det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet. En desentralisert skolestruktur der elevene i hovedsak kan bo hjemme samtidig som de går på videregående skole er viktig. Samtidig som en gjennomgang av tilbudsstrukturen vil endre på inntakssystemet for elevene. Vi må kunne ta i bruk arbeidskraftreserven som i dag er uutnyttet gjennom innbyggere som står utenfor arbeidslivet og som ønsker å i større grad bidra. I tillegg er det viktig å utnytte ressursene og se verdien som ligger i den eldre befolkningen. Ny opplæringslov legger til rette for at alle skal ha rett til å fullføre en utdanning. Det er derfor nødvendig å se på ulike måter å gjennomføre utdanning på for voksne som har vært i arbeidslivet og har masse erfaring, sammenlignet med ordinære utdanningsløp. Arbeidet med å videreutvikle Trøndelagsmodellen må derfor intensiveres.

Utvikling

Det er enkeltmennesker i samarbeid i et fellesskap som utvikler samfunnet. Det offentlige skal ta ansvar for å hjelpe de som trenger det og legge til rette for at alle får muligheten til å utvikle sitt potensiale. Vi skal heie fram nye arbeidsplasser og legge til rette for gode offentlige løsninger for å støtte en slik utvikling. I Trøndelag trenger vi ideelle organisasjoner og private til å hjelpe til slik at alle får leve i lokalsamfunn som er gode å bo og leve i.

Vi skal være et inkluderende fylke, og for det blågrønne flertallet er det et grunnleggende prinsipp at alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, hudfarge, seksuell legning, eller funksjonsevne, skal ha rett og mulighet til å leve verdige liv og utfolde og utvikle seg slik de selv ønsker det. Dette skal ligge til grunn for all virksomhet i Trøndelag fylkeskommune, enten det gjelder ansettelse, tjenester eller demokratiske prosesser.

Det blir flere eldre i Trøndelag mot 2030, og det er et godt tegn for et samfunn som bidrar til at levealderen i befolkningen øker. I vårt planarbeid vil vi ta initiativ til at vi utarbeider et eget faktagrunnlag som skal danne grunnlaget for en bedre eldreomsorg. Vi skal se på hvordan skape felles møteplasser og forebygge ensomhet. God tannhelse er et eksempel på tjenester som er viktige for at man skal ha et godt liv i Trøndelag. Vi ønsker å intensivere et målrettet tilbud mot de som

trenger det mest og ta et initiativ ovenfor staten for at behandlingskostnadene for tannpleie kommer inn under normale satser for anvendelse av helsetilbud i Norge.

Det blågrønne politiske styret har som mål at Trøndelag skal ha en positiv befolkningsvekst, og at hele fylket skal ta del i denne veksten. Lokal kulturaktivitet er viktig for å skape bolyst, og vi ønsker å støtte opp under denne aktiviteten i den kommende perioden. Godt vertskap finner vi i vår felles identitet og mangfoldet i vårt fylke dette vil bidra til stor interesse og positiv oppmerksomhet fra verden for hva Trøndelag er og skal bli. Vårt bidrag skal i dette arbeidet være gjennom et stort engasjement for vårt fylke og gjennom en trygg styring i en krevende tid bidra til utvikling i Trøndelag!

2. Økonomiske rammer og utvikling

Trøndelag fylkeskommune står i en krevende økonomisk situasjon. Ikke bare er den negative økonomiske utviklingen i Norge og Europa en viktig faktor. Fylkeskommunen må samtidig håndtere en svært stor gjeld. Høyere inflasjon og økende renteutgifter. Dette skaper utfordringer for vår tjenesteproduksjon. Vi ønsker en balansert utvikling av hele Trøndelag. For å få til dette kreves det at de økonomiske rammene tilpasses i drift. Økende lånegjeld med stigende rente gjør at en større andel enn tidligere vil gå til økte rentekostnader og økte avdrag. Det er nødvendig for fylkeskommunen å dempe investeringstakten slik at gjeldsgraden dempes i kommende periode. Dette vil kreve tøffe prioriteringer, og gjeldsveksten som har utviklet seg de siste årene vil ikke være bærekraftig over tid.

- Sikre et positivt driftsresultat.
- Arbeide med å bremse gjeldsutviklingen gjennom økonomiplanperioden
- Sikre et disposisjonsfond som gir nødvendig likviditet og handlingsrom for å håndtere uforutsette hendelser.
- Arbeide for å sikre økonomisk kompensasjon ved overføring av statlige oppgaver til fylket.
- Prioritere balansert utvikling og lokalt handlingsrom ved revidering av regionale planer og strategier.
- Klima- og naturregnskap skal være en integrert del av budsjett- og økonomiplanprosessen
- Sikre god kontroll og god prosjektstyring av fylkeskommunenes byggeprosjekter

3. Beredskap, natur og klima

Beredskap

Det er behov for en omfattende satsing på lokal beredskap med mål om å styrke samfunnets evne til å håndtere ulike kriser. For å sikre matforsyningen er det viktig å opprettholde og styrke verdikjedene for matproduksjon som vi har i fylket. Å øke selvforsyningsgraden kan gjennomføres ved å samspille bedre med stat, næringsliv, kommunene, fiskeri / havbruk og landbruk.

- Arbeide for å forbedre skogbrannberedskapen blant annet ved påvirkning til å få etablert et bedre samarbeid med Jämtland/Härjedalen.
- Ha et samarbeid med forsvaret og forsvarsindustrien i Trøndelag slik at vi utvikler og etablerer undervisningstilbud som bidrar til at de får dekket sine behov for fagfolk
- Legge til rette for mer næringsutvikling innen forsvar og forsvarsindustri
- Sikre drift av Forsvarsforum Trøndelag

Natur

Omfanget av den trønderske naturen reduseres dag for dag, og mangfoldet av arter går tapt. Denne utviklingen kan fylkeskommunen bidra til å snu. Tiden for å bygge ned store myrområder og elvemunninger i Trøndelag er forbi.

Trøndelag fylkeskommune skal bidra til at vi får en oversikt over årlig nedbygging av trøndersk natur. Fylkeskommunen skal fastsette konkrete mål for å hindre nedbygging av natur.

En forvaltningsplan for Trondheimsfjorden (2024-2025) må utarbeides for å sikre naturmangfoldet.

Det blågrønne flertallet ønsker å bidra til at fritidsbebyggelse innarbeides og belyses i regional arealplan. Dette skal vi gjøre i samarbeid med kommunene med hensikt å ta vare på viktig natur for vår region.

- Støtte målsetningen om utvikling av oppdrettsbransjen som skissert i Norsk Industri sitt veikart for havbruksnæringen om null lus, null utslipp og null rømming fra oppdrettsnæringen innen 2030.
- Arbeide for å få tilbake bestanden av trøndersk villaks til nivået vi hadde på 1980 tallet. I dette ligger det at fylkeskommunen skal være en aktiv bidragsyter for å bedre forholdene for all anadrom laksefisk i Trøndelag.
- Fylkeskommunen skal sammen med kommunene bidra, og støtte de i arbeidet med styringsverktøy som omhandler klima og natur.
- Forvalte EU's vanndirektiv i samarbeid med kommuner og lokalsamfunn.

Klima

Trøndelag må vise vei i klimaomstillingen. For å oppnå nasjonale mål om et klimakutt på 55 prosent innen 2030, og klimanøytralitet i 2050, krever det en plan for utslippsreduksjon som dekker hele det trønderske samfunnet. Vi forplikter oss til å utvikle et klimabudsjett for hele fylket. Dette budsjettet vil tydelig vise hvordan hvert tiltak kan bidra til kutt i utslippene. Fylkeskommunen skal være en drivkraft for å redusere punktutslipp der vi ikke selv har direkte ansvar.

De mest klimavennlige byggene er de som allerede står. Derfor skal vi som hovedregel ta vare på bygningene som vi allerede har, videreutvikle dem til dagens og framtidig bruk, framfor å bygge nye.

Vi ønsker en fullstendig gjennomgang av fylkeskommunens bygg som ser på hvordan mindre ombygginger eller oppgraderinger kan gi positiv klimaeffekt og mindre energibruk. Når Trøndelag fylkeskommune skal gjøre investeringsvedtak, skal klimaeffekten for ulike alternativer også beregnes ikke bare for anleggsperioden, men også for bruks- og levetiden, for anlegget før beslutningen treffes.

Aktiv bruk av innkjøpsmakt skal bidra til reduserte utslipp gjennom å handle lokalt og sette krav i vårt innkjøpsreglement. Vi ønsker videre at fylkeskommunen skal være en pådriver og bidragsyter til at kommunene får på plass gode rutiner når det gjelder klimaplan og klimaregnskap. I tillegg bør fylkeskommunen være en pådriver til innkjøpsstrategier og avfallshåndtering som ivaretar bærekraftmålene i hele fylket.

Trøndersk skogbruk binder hvert år hele 3,3 millioner tonn CO₂. Skogen er en viktig ressurs og Trøndelag må jobbe for å øke hogstvolumet i årene framover. NIBIO har anslått at vi kan hogge 15-20 % mer skog enn det vi gjør i dag, samtidig som vi ivaretar alle andre hensyn. Den økte hogsten må imidlertid følges opp med økt skogplanting i kombinasjon med planteforedling og skogpleie, både på nye og gamle skogarealer. Med utgangspunkt i dette vil Trøndelag kunne oppnå både kortsiktige og langsiktige klimaeffekter

- Støtte opp under produksjon, distribusjon og forbruk av lokale råvarer og produkter.
- Arbeide for at overgangen til lavutslippsamfunnet er rettferdig, ivaretar arbeidstakere og sikrer gode og anstendige jobber.
- Stimulere til bærekraftig verdiskapning med høy sysselsetting gjennom politisk påvirkning.

- Initiere kartlegging av risiko og sårbarhet hos befolkningen i fylket og bidra til økt bevissthet rundt egenberedskap.
- Støtte opp under initiativ som bidrar til reduksjon av matavfall, både industrielt/kommersielt og hos privathusholdninger.
- Bidra til å redusere matsvinnet ved kantiner, videregående skoler og offentlige kontorer som tilhører fylket.
- Legge til rette for mer kunnskap om og mer opplæring i bruk av resirkulerte materialer til alle skoler i fylket.
- Arbeide for å utvikle fylkeskommunen innkjøpsreglement slik at mindre og lokale tilbydere ikke blir ekskludert
- Strengere miljø- og klimakrav innen fylkeskommunal virksomhet
- Arbeide for sirkulærøkonomiske tiltak
- Det må være en kost/nytte vurdering av fylkeskommunale klimatiltak, der det tydelig fremgår kostnad pr. tonn redusert CO2 og at man prioriterer de tiltak som gir størst effekt pr. investert krone.
- Skogens funksjon synliggjøres i det fylkeskommunale klimaregnskapet. Tilrettelegging for skogplanting, effektiv skogforvaltning, og FOU / innovasjon innenfor skognæringa må prioriteres.

4. Drift av fylkeskommunen – administrasjon

En god administrasjon er viktig for å gjøre gode politiske beslutninger og drive en effektiv fylkeskommune. Fylkesdirektøren har startet arbeidet med en gjennomgang av fylkeskommunens administrative organisering. Det blågrønne flertallet ønsker å bidra til en mest mulig effektiv administrasjon, og vil kreve snarlige resultater i dette arbeidet.

Det er viktig at det offentlige, også Trøndelag fylkeskommune, går foran for å inkludere mennesker med funksjonsnedsettelse.

Seniorer er en viktig ressurs for fylkeskommunenes virksomhet og Trøndelag fylkeskommune må prioritere seniorpolitiske tiltak. Dette vil bidra til å sikre at kompetansen blir bedre ivaretatt i virksomheten.

- I politiske møter skal saksbehandlere som hovedsak være tilgjengelig digitalt
- Sikre god håndtering og oppfølging av varsler og varslingssak, og bygge en god kultur i fylkeskommunen for varsling
- Unngå honorarer for styreverv man har i kraft av sin stilling som fylkeskommunalt ansatt
- Kreve samlet årlig oversikt over styrehonorarer og lederlønninger i virksomheter der Trøndelag fylkeskommunes er vesentlig eier
- Vurdere å opprette et lobbyregister for fylkeskommunenes politikere og ansatte
- Innføre økt økonomisk kontroll av fylkeskommunens investeringsprosjekter, blant annet ha tidlig rapportering i saker for å hindre budsjettoverskridelser.
- Gjennomgang av fylkeskommunalt byråkrati i den hensikt å omstrukturere og effektivisere.
- Se på muligheter for reduksjoner gjennom naturlig avgang, og innhente erfaringer fra andre organisasjoner som har gjennomført slike prosesser.
- Ha en kritisk gjennomgang av tidsbruk knyttet til politiske møter i fylkeskommunen.

5. Utdanning og integrering

En av fylkeskommunens hovedoppgaver er å kunne tilby ungdommer fremtidsrettet utdanning som samfunnet etterspør. Dette må gjøres i tett samarbeid med næringslivet. De videregående skolene rundt omkring i hele Trøndelag er det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet. I årene framover vil vi mangle arbeidskraft, derfor er det et viktig mål å få flere til å fullføre, både for den enkelte og samfunnet. For å få en helhetlig tilnærming til integreringsarbeidet løftes integreringsutvalget opp i dette hovedutvalget.

Vi må kunne ta i bruk arbeidskraftreserven som i dag er uutnyttet gjennom innbyggerne som står utenfor arbeidslivet og som ønsker å bidra. I tillegg er det viktig å utnytte ressursene og se verdien som ligger i den eldre befolkningen. Fullføringsreformen legger til rette for at alle skal ha rett til å fullføre en utdanning. Det er derfor nødvendig å se på ulike måter å gjennomføre utdanning på for voksne som har arbeidserfaring, sammenlignet med ordinære utdanningsløp. Arbeidet med å videreutvikle Trøndelagsmodellen (en felles strategi for å redusere antall mennesker utenfor arbeid eller utdanning) må derfor fortsette.

Den blågrønne koalisjonen vil jobbe målrettet for å videreføre intensjonen med kompetansestrategien for Trøndelag. Strategien skal gi kraft til arbeidet for å inkludere alle innbyggere som kan og vil delta i samfunns- og arbeidslivet. Kompetansestrategien skal medvirke til bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse, og gi grunnlag for tettere og mer forpliktende samhandling mellom arbeidslivet, utdanningsaktørene, frivilligheten og offentlig sektor. Kompetanseforum Trøndelag vil også være viktig for å bidra til bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft i Trøndelag.

Den største utfordringen for videregående opplæring i Trøndelag er den skjeve elevtallsutviklingen. Elevtallene kommer til å gå ned alle andre steder enn i Trondheimsområdet, og skolekapasiteten i Trondheim må også være dimensjonert for de store ungdomskullene som kommer der. Dermed vil det bli en stor utfordring å finne en balansert tilbudsstruktur som både sikrer et variert utdanningstilbud i hele fylket, samtidig som man har tilstrekkelig antall elever for å ha god faglig kvalitet og et godt psykososialt miljø. Vi ser derfor nødvendigheten av en grundig gjennomgang av tilbudsstrukturen, og er åpne for å gjøre de riktige prioriteringene for å sikre god kvalitet på utdanningstilbudene, for både elever og lærere.

I tillegg til faglig sterke og motiverte lærere, er god ledelse både i klasserommet og på den enkelte skole viktig for elevenes læringsutbytte og resultater. Å investere i læreren, er å investere i elevenes og fylkets fremtid. Frafallet i videregående skole er et alvorlig problem, og fylkeskommunen må forsterke arbeidet for å bekjempe dette. Det må legges til rette for flere skreddersydde opplegg med større muligheter for praksis for alle som sliter med å fullføre den videregående skolen. I tillegg til ordningen med ordinære lærlingeplasser, må det jobbes med å styrke alternative opplæringsarenaer som lærekandidatordningen, praksisbrevordningen, bedriftsnært yrkesfag og fagbrev på jobb. Flere spesialiserte utdanninger er i dag plassert i fagskolene, og disse tilbyr viktig kompetanse for næringslivet i regionen. Det er avgjørende at tilbudet er oppdatert og tilpasset behovet til enhver tid, og det må stilles ressurser til rådighet som sikrer at kvaliteten er god. Det er viktig å utvikle nye tilbud i takt med at samfunnet endrer seg og får nye behov, og i tett dialog med lokalt arbeids- og næringsliv. For å gjennomføre dette er det viktig med en egen akkreditering for Trøndelag høyere yrkesfagskole.

Livsmestring, demokrati og medborgerskap er viktige tverrfaglige temaer de kommende årene. Det er viktig å lære seg evnen til å tenke kritisk, ha respekt for meningsbrytning, takle uenighet blant mennesker og forstå viktigheten av de grunnleggende menneskerettighetene. Vi trenger aktive medborgere, som kan bidra til utviklingen av demokratiet, både i Trøndelag og landet forøvrig. Den videregående skolen i Trøndelag skal gi elevene mulighet til å medvirke og lære hva demokrati betyr i praksis. Elevene lærer om demokrati *gjennom* demokrati og elevene er også medborgere med demokratiske rettigheter. Gjennom velfungerende elevråd og skoleutvalg må elevenes rett til medvirkning sikres, slik at de i praksis får uttale seg og medvirke i saker som omhandler dem.

En grunn til at flere elever faller utenfor videregående opplæring i Trøndelag, handler om psykisk helse. Derfor er det tverrfaglige temaet livsmestring viktig for at elevene bedre skal kunne forstå, og påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Det er viktig å ha et rotfeste som sørger for ansvarlige livsvalg, en bedre psykisk og fysisk helse, samt hvordan hver enkelt håndterer medgang og motgang i hverdagen.

Trygghet i skolehverdagen er en forutsetning for trivsel og læring, og for at elevene gleder seg til å gå på skolen. Systematisk arbeid for et godt skolemiljø og forebygging av krenkende adferd er viktig. Det må slås hardt ned på krenkende adferd og alle former for mobbing. Derfor er det også av stor viktighet at fylkeskommunen har et godt fungerende Mobbeombud.

Fraværsgrensa har ført til en markant nedgang i fraværet. Denne utviklingen har vi sett også i Trøndelag. Vi vil stille krav til at elever møter på skolen slik at de kan få best mulig læringsutbytte. Den nasjonale fraværsgrensa kan utvikles og forbedres.

Friskoler er et supplement til den offentlige skolen. Hver enkelt elev er unik, med forskjellige ønsker og behov. Med ulik tilnærming, basert på elevenes forutsetninger, kan både den offentlige skolen og friskoler bidra til en trygg og god skolegang for elevene.

- Gjennomføre fullføringsreformen.
- Bidra til at overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole, og overgangen mellom vg2 og lærlingetiden for elevene blir ivaretatt, slik at elevene får et godt grunnlag til å fullføre og lykkes med utdanningen.
- At det skal utarbeides en bærekraftig tilbudsstruktur for videregående utdanning.
- For Trøndelag fylkeskommune er det bli lagt opp til et geografisk styrt inntak etter en nødvendig gjennomgang av tilbudsstrukturen som nå er ute på høring. Det betyr at innenfor maksimalt sju geografisk definerte områder vil inntakene bli basert på at alle søkere konkurrerer på utdanningsprogram på bakgrunn av standpunkt- og eksamenskarakterer. Politisk har vi en ambisjon om å innføre en ordning fra og med skoleåret 2024/2025, med en evaluering etter to år.
- Vurdere om de videregående skolene i større grad skal rette seg inn på spesielle fagområder, og bidra til forbedret samarbeid med sterke næringsmiljø i lokalsamfunnet.
- Styrke mentorordning for nyutdannede lærere for å sikre at flere blir i yrket.
- Jobbe for å øke minsteressurspotten for kontaktlærere, samt sikre midler ved ekstraordinære behov for kontaktlærerressurser.
- Bidra til å videreutvikle delingskulturen og erfaringsutvekslingen skolene imellom, når det gjelder læringsresultater, høy gjennomføringsgrad og god trivsel blant elever og lærere.
- Prøve ut nye modeller i yrkesutdanningen som gir elevene mer praksisrelevant opplæring, i tett samarbeid med næringslivet.
- Gi lærere anledning til å hospitere mer i næringslivet.
- Øke inntaket av lærlinger i fylkeskommunen med 10% i løpet av 2 år.
- Styrke skolehelsetjenesten, både med helsesykepleiere og tverrfaglig fagkompetanse, og være i tett dialog og samarbeid med vertskommunene.
- Styrke tilbudet om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) i fylket, innrettet etter næringslivets behov.
- Gjøre mobbeombud til en permanent ordning i Trøndelag.
- Bevare den desentraliserte skolestrukturen over hele Trøndelag.
- Legge til rette for en balanse mellom studiespesialisering og yrkesfag tilpasset det framtidige behovet for lokalt næringsliv, offentlig forvaltning og akademia.
- Legge til rette for å ta imot flyktninger og bidra slik at de inkluderes i videregående opplæring.
- Støtte egen akkreditering for Trøndelag høyere yrkesfagskole.
- Fortsette bruken av Trøndelagsmodellen.
- Bidra til økt gjennomføring av videregående opplæring og etter- og videreutdanning.
- Sikre god kvalitet på utdanningen ved alle skoler i hele Trøndelag.

- Legge til rette for at det lokale utdanningstilbudet gjenspeiler det lokale næringslivets behov for kompetanse.
- Gi elever på studiespesialiserende muligheten til å velge valgfag som gir de muligheten til å være på praksis hos bedrifter i det lokale næringslivet.
- Bedre oppfølgingen av elever som bor på hybel, samt sikre sosiale arenaer for borteboere i hele Trøndelag.
- Gjøre det lettere å ta desentralisert høyere utdanning, gjennom et samarbeid mellom universitetene og de videregående skolene.
- Målsetting om at oppfølgingstjenesten skal bidra til at flere fullfører videregående skole og hindre frafall fra videregående skole, gjerne i samarbeid med andre relevante aktører.
- Videreutvikle fylkeskommunens rolle som koordinator for regionens kompetansebehov bla. gjennom å etablere et samarbeidsforum for utdanningsinstitusjonene i Trøndelag på videregående skole og høyskole- og universitetsnivå.
- Søke prøveordning med opprettelse av landslinje for realfag, i samarbeid med universitetene i Trøndelag. Dette er viktig med tanke på rekruttering til universitets- og forskningsmiljøet i Trøndelag.
- Styrke innovasjons- og entreprenørskapskompetansen i skolene, og i den forbindelse opprette egen søkekode for entreprenørskapslinja ved Thora Storm videregående skole.
- Jobbe for en forsøksordning med eksamen før russetiden.
- Styrke samarbeidet mellom rådgivere i ungdomsskolen og videregående skole.

6. På lag med næringslivet i Trøndelag

Trøndelag er fjord, kyst og fjell, by og land, det er viktig jordbruksareal, sterke skole- og universitetsmiljø, allsidig industri og næringsliv, aktivt skogbruk og viktige samferdselsårer. Tilbudet innenfor utdanning og samferdsel er helt avgjørende for god næringsutvikling. Bo- og arbeidsmarkedsregionen utvides med gode samferdselstilbud. En forutsetning for næringslivet er beredskap, havner og fylkesveier.

Den norske arbeidslivsmodellen er fundamentet for utvikling av næringslivet i Trøndelag. Behovet for fagarbeidere innenfor industri, byggenæringen, restaurant- og matfag og reiseliv er stort. Trøndelag fylkeskommune må utdanne fagarbeidere som næringslivet etterspør. Bedriftene i Trøndelag trenger rett kompetanse og vi skal bidra til å rigge næringslivet i Trøndelag for morgendagens arbeidsmarked. Fremtidens kompetansebehov er fagarbeidere, men også spisskompetanse innenfor for eksempel realfag og IKT.

Styrket samfunnsikkerhet og beredskap er en bred nasjonal satsing som må følges opp regionalt og lokalt. Trøndelag er landets viktigste forsvarsregion. Å sikre at regionale teknologi- og industribedrifter kan levere varer og tjenester til Forsvaret vil styrke totalforsvaret vårt.

Vi vil se til NTNUs og Nord Universitets satsningsområder innenfor energi, havrom og helse for forskning rundt bærekraftig omstilling, innovasjon og kunnskap om endring.

Internasjonalt samarbeid en gjennomgående prioritering for Trøndelag fylkeskommunes oppdrag som regional samfunnsutvikler.

Virkemidler

Fylkeskommunen styrer virkemidler som skal bidra til innovasjon og utvikling, gründer- og oppstartsbedrifter trenger ofte hjelp til å fylle gapet mellom ideer og marked og koblinger til finansieringsmiljøer.

Vi vil sikre nærings- og arbeidslivet gode rammebetingelser ved å ivareta fylkets interesser overfor nasjonale myndigheter og være en god partner overfor kommuner, næringsliv og frivillig sektor. Vi vil føre en aktiv, forutsigbar og fremtidsrettet næringspolitikk som fremmer vekst og nyskaping og ivaretar både eksisterende næringsliv og gründerbedrifter. En viktig forutsetning for at næringslivet i Trøndelag skal kunne bevare, satse og videreutvikle arbeidsplasser i framtiden er god og forutsigbar tilgang til det europeiske markedet.

- Tenke grønn omstilling, innovasjon og trøndersk næringsliv når vi lager innkjøpsavtaler
- Arbeide for å styrke samarbeidet mellom FoU-miljøene og næringslivet.
- Endre innretningen på Havbruksfondet slik at det kan overføres midler til samferdselstiltak som har stor betydning for næringslivet.
- Prioritere tiltak som fremmer innovasjon, bidrar til å kommersialisere ny teknologi og oppskalering med sikte på eksport fra Trøndelag.
- Bruke virkemiddelapparatets midler til omstilling og innovasjon, som styrker trøndersk næringsliv og arbeidsplasser.
- Følge opp de ulike strategiske næringsplanene i regionen og være en pådriver for større samhandling mellom kommunene og dermed en mer helhetlig næringsutvikling.
- Være en støttespiller for de høyere utdannings- og forskningsinstitusjonene i fylket overfor nasjonale myndigheter slik at de sikres gode rammebetingelser.
- Bidra til at industri og oppstartsbedrifter får rom til å utvikle seg for å styrke miljøet ytterligere.
- Legge til rette for at verdier som skapes lokalt skal komme lokalsamfunnene til gode.

Industri

Vi har sterke kunnskaps- og teknologimiljøer som gir oss en verdifull ballast til å videreutvikle næringslivet vårt. Industrien i Trøndelag har sterke røtter og lange tradisjoner. Industriklynger ligger spredt over hele fylket og tilfører bedriftene og lokalsamfunnene store ressurser i form av kunnskap og teknologi.

I årene som kommer må industribedriftene ta i bruk ny teknologi og ny kunnskap for å klare omstillingen til et nullutslippssamfunn. Vi ønsker vi å bidra til denne omstillingen ved å legge til rette

for gode koblinger mellom industri, kunnskapsmiljø og utdanning. Dette arbeidet er viktig hvis vi skal klare å nå målene om bærekraftig virksomhet, en rettferdig fordeling av fellesgodene, internasjonal konkurransevne og en balansert utvikling i hele fylket vårt.

Vi må sikre gode rammevilkår for mineralnæringen, slik at ressursene kan utvikles raskere. Verden trenger trygg tilgang til nye mineraler for å gjennomføre det grønne skiftet.

- Arbeide for areal til grønn vekst, i samarbeid med kommunene.
- Trøndelag er en pådriver for internasjonalt samarbeid.
- Sikre mer næringsutvikling som følge av forsvarsatsingen i Trøndelag.
- Sikre og videreutvikle god infrastruktur for innsatsfaktorer til og fra industriområdene i hele fylket.
- Bidra til at arealplanlegging og -utvikling skjer i godt samarbeid med kommunene
- Arbeide for at det igangsettes leting og utvinning av mineraler i fylket, i tråd med bærekraftige og miljøvennlige prinsipper.
- Arbeide for gode rammebetingelser for næringsmiddelindustrien, for å sikre de komplette verdikjedene i fylket.

Havbruk, landbruk og skogbruk

Havbruk og fiskeri sammen med marine næringer er bærebjelken i vekst og utvikling av gode lokalsamfunn på Trøndelagskysten. Oppdrett, fiskeri og havbruk legger grunnlag for mange arbeidsplasser og med underleverandører som støtter opp under og bidrar inn i verdikjedene er Trøndelag landet største oppdrettsfylke. Havnæringene står sterkt i Trøndelag, og utvikler teknologi og kunnskap som også har betydning for samfunnssikkerhet og beredskap. Vi ser en stor satsing på forskningssiden og det må tilrettelegges for videre forretningsmessig utvikling og innovasjon innen havteknologi. Det gjelder for eksempel Trondheimsfjorden som testarena, blant annet for autonome fartøy. Med Norsk havteknologisenter, tunge fagmiljøer og teknologibedrifter er Trøndelag et tyngdepunkt, som kan tiltrekke seg internasjonal virksomhet.

Et aktivt landbruk i hele fylket er en viktig del av vår felles beredskapsstruktur. Landbruket legger til rette for spredt bosetting og aktive lokalsamfunn i tillegg til å produsere mat til befolkningen.

Matjord er en knapphetsressurs som det er viktig å ta vare på. Om dyrkamark må omdisponeres for å løse viktige samfunnsformål må det stilles krav om erstatningsareal. Det er viktig å ta vare på beiteressursene både på innmark og i utmark. For at beitenæringene skal kunne benytte utmarka kreves det en balansert forvaltning av alle rovviltarter. Reindriftsnæringen utnytter viktige utmarksressurser og har et potensiale for økt verdiskaping gjennom videreforedling av reinkjøtt og økt satsing på reiseliv og turisme med reindriftskulturen som utgangspunkt.

Skognæringen er viktig for lokal verdiskaping i tillegg til at skogen bidrar positivt med karbonfangst. Vi vil arbeide for å øke skognæringens konkurransekraft ved å fjerne flaskehalsen på veier og bruer og ruste opp viktige transportårer.

- Bidra til bærekraftig utvikling innen havbruk, og sikre mer foredling av råvarene i Trøndelag.
- Bidra til at eksport fra havbruksnæringen vokser.
- Fremme Trøndelag som tyngdepunkt innenfor havteknologi og bistå til attraktivitet i internasjonalt marked.
- Arbeide for å videreføre prosjektet «Varp» som bidrar til å rekruttere flere unge inn til fiskerinæringa i fylket.
- Arbeide for nok tilgang til fornybar energi til havbruksindustri, kystflåte og kystnæring.
- Støtte opp under trøndersk proteinproduksjon for å kunne erstatte soyabaserte proteinprodukter i for innen landbruk og havbruk.
- Bidra til kunnskapsbasert utvikling og styrket satsing på presisjonsjordbruk og støtte opp under Agritech Cluster slik at næringen vokser.
- Følge bestandsmål vedtatt av Stortinget innenfor rovviltbestanden i fylket.
- Bidra til økt verdiskapning innenfor reindriftnæringen.
- Være positive til tiltak som utnytter skogressursene bedre og på nye måter.
- Være samarbeidspartner i skog- og trebasert næringsklynge Wood Works Cluster.
- Legge til rette for utvikling av nye næringer som for, helse og bioteknologi.
- Arbeide for å effektivisere transport av produkter til markedene nasjonalt og internasjonalt.

Reiseliv, mat- og kulturminner

Reiselivsnæringa er viktig for Trøndelag og bidrar til mange arbeidsplasser, i seg selv og gjennom bruk av andre tjenester som transport, servering, opplevelser og handel. Det mangfoldige kulturlandskapet i Trøndelag skapt over århundrer legger til rette for ei reiselivsnæring med forankring i historie og kultur. Trondheim som regionhovedstad har et mangfold av musikk- og kulturtilbud som trekker mange besøkende, i tillegg til utsøkte mat- og overnattingstilbud. Vår ambisjon er å være Norges fremste matregion, som bidrar til verdiskapning, mangfold og bosetting i hele fylket.

- Bidra til å styrke kompetansen i regionen på planlegging, markedsføring og gjennomføring av store arrangementer.
- Legge til rette for at mat, drikke, kultur og arrangementer kan bidra enda sterkere til flere tilreisende.
- Arbeide for at inntil 50% av innkjøpt mat i Trøndelag fylkeskommune skal ha trøndersk opprinnelse, dette i tråd med Trøndersk matmanifest og mål om å jobbe for å øke både kunnskapen om og bruken av trøndersk mat og drikke.
- Bygge omdømmet for Trøndelag som attraktiv og sterk mat- og reiselivsregion.
- Bidra til å styrke og befeste Trøndelag som Europas matregion nr. 1 og bruke eierskapet i Oi! Trøndersk Mat & Drikke AS aktivt i dette arbeidet.

- Arbeide for å etablere ordningen «Sommerpass» som et permanent tilbud for turister som ønsker å reise kollektivt i Trøndelag.
- Styrke markedsføringen av Trøndelag som reisemål gjennom økonomisk støtte og bedre organisering og samordning av reiselivet i fylket.
- Sikre kulturmiljøverdier i Trøndelag, og styrke tiltak til skjøtsel, formidling og kunnskapsutvikling for kulturminner og kulturmiljøer i fylket.
- Tilrettelegge kulturmiljø slik at aktører kan bruke kulturminner som reisemål og utvikle lokal kulturnæring.

Energi

Vi trenger at Trøndelag produserer mer fornybar energi og bruker gode energiløsninger bl.a. i våre egne bygg. Stabil og billig energiforsyning er grunnleggende for utvikling av velferdssamfunnet. Trøndelag må akselerere utbyggingen av fornybar energi og støtte opp under tiltak som bidrar til at solcelle, termisk energi og utvikling og effektivisering av eksisterende vannkraftressurser i fylket vårt kan gi økt fornybar energiproduksjon. Investeringer i infrastruktur som linjenett og trafoer blir avgjørende viktig fremover. Ved store kraftutbygginger oppstår det ofte interessekonflikter som krever god medvirkning. Nye, store og konfliktfylte vindkraftutbygginger i trøndersk natur må unngås.

Trøndelag har to av de fem nasjonale hydrogenknutepunktene, hhv i Nærøysund og på Hitra, begge sentrale for maritim trafikk og tyngdepunkt for norsk havbruksindustri. Fylkeskommunen bør bidra til at det kan utvikles helhetlige verdikjeder for hydrogen, og at det i tilknytning til hydrogenknutepunktene legges til rette for sirkulære havner; med fornybar energi til industri og maritim transport, og forretningsmessig utnyttelse av restråstoff.

Utvikling av nye, smarte og kostnadseffektive løsninger for energilagringstjenester/ batteri kan bidra til å kompensere for manglende nettkapasitet, og være rimeligere løsninger enn utbygging av nettet. Utvikling av nye, smarte og kostnadseffektive løsninger for lokal energi-produksjon, energilagringstjenester/ batteri kan bidra til å kompensere for manglende nettkapasitet, og være rimeligere løsninger enn utbygging av nettet. Fylkeskommunen må samtidig arbeide for at nettet er robust nok til å håndtere Trøndelags energibehov.

- Arbeide for fornybare, innovative og fremtidsrettede nærenergiløsninger i hele fylket.

7. Kultur, idrett, folkehelse og frivillighet

Kulturen er en sentral del av vår identitet, og det er avgjørende å bevare og styrke den rike arven vi har. Derfor forplikter vi oss til å legge til rette for både profesjonelle og frivillige kulturuttrykk som beriker samfunnet vårt. Vi vil spesielt støtte vår sterke posisjon innen idrett, vår rike historie, og mangfoldige mattradisjoner gjennom å legge til rette for flere nasjonale og internasjonale arrangementer som Ski VM i Trondheim 2025, Tusenårsjubileet i 2030, og Bocuse d'Or Europe 2024 i Trondheim. Disse arrangementene vil ikke bare feire vår kulturarv, men også bringe internasjonal oppmerksomhet, og styrke ulike kulturnæringer i regionen. Innen kulturen er det de frivillige som bærer arven videre, gjennom lokale arrangementer, kulturforeninger og museer. Deres engasjement gir liv til tradisjoner, og vi vil styrke støtten til disse initiativene, slik at kulturen kan fortsette å utvikle seg.

Idretten er en viktig bærer av folkehelse, deltakelse og inkludering. Vi vil investere i gode vilkår for idretten og legge til rette for at flere kan engasjere seg fysisk. Dette inkluderer støtte til organisasjoner som fremmer lavterskel fritidstilbud og friluftsliv. I idretten er frivilligheten ryggraden som støtter lokale idrettslag, arrangementer og treningsaktiviteter. Frivillige trenere, dommere og arrangører er uunnværlige for å skape et inkluderende og aktivt idrettsmiljø. Vi vil fremme og støtte frivilligheten innen idretten, slik at flere kan delta og glede seg over de mange fordelene ved fysisk aktivitet.

Folkehelse er hjertet av vårt engasjement. Vi vil bidra til et samfunn der alle kan trives og gjøre sunne valg. Dette inkluderer å tilrettelegge for mentalt velvære gjennom fysiske aktiviteter, sosiale møteplasser og meningsfulle aktiviteter. Vi vil også intensivere innsatsen mot ensomhet, nullvisjon mot selvmord og psykiske utfordringer ved å styrke forebyggende tiltak og bedre samarbeidet med relevante organisasjoner. For folkehelse spiller frivillige organisasjoner en avgjørende rolle. De er frontløpere i å skape lavterskeltilbud, sosiale møteplasser og helsefremmende aktiviteter. Frivillige bidrar til å bekjempe ensomhet, fremme fellesskap og støtte de som trenger det mest. Vi vil legge til rette for en sterk og inkluderende frivillig sektor som jobber aktivt for å forbedre folkehelsen i Trøndelag.

Vi ønsker også å forvalte det sørsamiske området på en respektfull måte. Dette innebærer å styrke bruken av sørsamisk språk, støtte samiske institusjoner og fremme kunnskapen om samisk kultur. Vi vil styrke sørsamisk litteratur, støtte en videre utvikling av Saemien Sijte og andre viktige initiativer som fremmer og bevarer sørsamisk arv.

Vi forplikter oss også til å styrke integreringen i vår region. Dette inkluderer å tilrettelegge for kulturelle utvekslinger, språkopplæringstiltak og mentorprogrammer som hjelper nye innbyggere å bli en del av lokalsamfunnet. Vi vil støtte og samarbeide med organisasjoner som fremmer integrering, og arbeide for å fjerne barrierer som kan hindre full deltagelse i samfunnet.

Frivilligheten er med på å forme vår region, gi den karakter og bidra til en følelse av fellesskap. Vi forplikter oss til å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, anerkjenne deres uvurderlige innsats og skape et miljø der frivillige kan blomstre og utgjøre en positiv forskjell innen kultur, idrett

og folkehelse. Sammen vil vi bygge et samfunn som feirer frivillighetens kraft og utnytter den til å skape et enda mer levende og inkluderende Trøndelag.

- Styrke dialogen for å sikre en langsiktig og forutsigbar finansiering for kulturinstitusjonene som finansieres i samarbeid med stat og kommune.
- Lage en prioritert liste over kulturinstitusjoner i Trøndelag, som søker statlig støtte, og arbeide samlet for å få støtte til prioriteringene.
- Støtte opp under og bidra til å videreføre satsingen i HUNT.
- Innbyggerne i hele fylket skal ha tilgang på kulturelle opplevelser utført av profesjonelle utøvere.
- Støtte lokal mattradisjon, lokalmatproduksjon og bygge videre på Trøndelags posisjon som landets fremste matregion.
- Bruke ABC-konseptet som verktøy for god mental helse i hele fylkeskommunenes virksomhetsområde, særskilt innenfor videregående skole.
- Legge til rette for at frivilligheten i fylket blir en sterk og integrert del av vår felles beredskap.
- Videreutvikle satsingen på utstyrssentraler, midlene må fordeles til både idretts- og kulturutstyr.
- Bidra til å realisere prosjektet Dagsturhytta, til kommuner som ønsker det.
- Støtte opp under tiltak som bidrar til å redusere utenforskap.
- Støtte viktige organisasjoner som ROS, Veiledningssenteret, Leve, og Kirkens SOS.
- Bidra aktivt til at flere kommuner i Trøndelag blir med på markeringen av Nasjonaljubileet 2030. Sikre nasjonal og internasjonal interesse og eierskap for jubileet gjennom aktiv deltagelse i nettverkene.
- Styrke opplæringa i tradisjonelle håndverksfag og bli en pilot for formidling av kunnskap om tradisjonelt håndverk og matlaging
- Alle barn og unge skal få mulighet til å oppleve, delta og skape kunst og kultur i hele fylket. Vi vil legge fram en egen kulturplan med handlingsdel for barn og unge.
- Sikre en fortsatt god fordelingsmodell for spillemidler, og være en god veileder til alle søkere.
- Vi vil arbeide for at innbyggerne i hele fylket skal ha tilgang på oppdaterte bibliotek tjenester gjennom nettverket av folkebibliotek, skolebibliotek og digitale arenaer.

8. Tannhelse

God tannhelse er en forutsetning for gode liv. Vi ønsker å følge arbeidet i Tannhelseutvalget tett og ser fram mot rapporten som skal legges fram i 2024. Gode klinikker og dyktige fagfolk er en forutsetning for å levere gode tjenester.

- Trøndelag kan, som et supplement, kjøpe tjenester hos private tilbydere der det finnes for å sikre et godt og desentralisert tannhelsetilbud i hele Trøndelag.
- Godt forebyggende tannhelsearbeid må prioriteres.
- Spesielt sikre et godt tannhelsetilbud til sårbare grupper.

- Tannhelsetjenesten skal være godt tilgjengelig for innbyggerne. Nye modeller for tilgjengelighet og forebygging bør testes ut i deler av fylket.
- Tannhelsetjenesten skal ha høy kompetanse, tilstrekkelig ressurser og moderne utstyr. Attraktive klinikker sikrer rekrutteringen.
- Styrke og videreutvikle TK Midt sitt tilbud av tjenester.

9. Samferdsel

Trøndelag må knyttes bedre sammen. I dette har fylkeskommunen et stort ansvar for å ha sikre veier, gode kollektivløsninger og være nytenkende. Samarbeidspartiene ønsker å ha en satsning på fylkesveiene gjennom en tydelig prioritering gjennom hele valgperioden. For å sikre en helhet slås hovedutvalg transport, og hovedutvalg vei sammen til en enhet – hovedutvalg samferdsel som ledes av fylkesvaraordfører. For å få en helhetlig tilnærming til trafikksikkerhetsarbeidet løftes Trafikksikkerhetsutvalget med konsultative medlemmer opp i dette hovedutvalget.

En av målsetningene med samferdselspolitikken er å bidra til å utvide og knytte sammen bo- og arbeidsmarkeder i vårt fylke. For å supplere bilen i distriktene er det nødvendig med et kollektivtilbud som bidrar til å øke bolysten. Ferger og hurtigbåter må være tilpasset lokalsamfunnenes behov, både for næringsvirksomhet og private reiser. Med bakgrunn i den beredskapsmessige situasjonen er det nødvendig at vi ser helhetlig på fylkets øst-vestforbindelser fra kysten og inn til svenskegrensa. Beredskapsperspektivet vil bli sentralt i arbeidet med samferdsel.

Trøndelag fylkeskommune skal spille en aktiv rolle i å fremme teknologiskiftet for nullutslipp innen kollektivområdet. Vi vil søke å integrere Trønderbanen i AtBs billettsystem for å gjøre reiseopplevelsen mer sømløs og brukervennlig for alle reisende.

Foruten å ta ansvar for fylkeskommunens egne ansvarsområder, må fylkeskommunen være en pådriver for vei og kollektivløsninger som er viktige for hele fylket. Riksveger, jernbane, fly og båttransport er områder hvor fylkeskommunen må bidra for å sikre mer statlig prioritering av Trøndelag.

Vei

Trøndelag er et stort fylke i utstrekning med over 6.000 km fylkesveg. Trafikksikkerhet og god framkommelighet på våre fylkesveger er det som betyr mest. Viktige næringsveger i Trøndelag skal gis en høy prioritet. Det er viktig at vi utvikler nye arbeidsformer og innovative løsninger som gir mer riktig veg for pengene og gjennom dette bidrar til bolyst og livskvalitet. Vi skal utfordre FoU-miljøene slik at de gir oss mer kunnskap om miljøvennlige løsninger. Vegene i fylket vårt skal alltid være fremkommelige for utrykningskjøretøy, skolebusser og næringstransport. Forsvarets behov må vektlegges sterkt i fremtidig planlegging og prioritering. Miljøpakkens Handlingsplan for de kommende årene er viktige for videre utvikling av all samferdsel i Trondheimsregionen.

Fylkeskommunens veier representerer også en del av fylkeskommunens verdier. Skal vi ivareta denne verdien må vi investere slik at verdiene ikke forvitrer. Som en begynnelse på dette vil en over fireårsperioden etablere en forpliktende opptrappingsplan for fylkesveiene. Satsingen skal være både knyttet til investering og drift. Opptrappingsplanen finansieres delvis ved å bruke midler fra havbruksfondet samt disponering av overskudd.

- Styrke drift og vedlikehold av fylkesveinettet slik at forfallet ikke fortsetter.
- Videreføre Null-visjonen for trafikkisikkerhet. Trøndelag må samarbeide med de andre fylkeskommunene og kreve at staten stiller med tilstrekkelige midler for å oppfylle tunnelsikkerhetsforskriften.
- Standarden på bruene skal gjennomgås. Etterslepet på vedlikehold av bruer må prioriteres, og det skal lages en plan for utbedring av disse.
- Satse målrettet på forenklet bygging av gang- og sykkelvei, som bidrar til at flere strekninger kan bygges ut.
- Arbeide for at kommunene får tilgang til mer midler til trafikkisikkerhet, særlig i Hjertesoner som er definert som nærområder til skoler og barnehager.
- Det bør lages en tiårsplan for trygging av skoleveier i hele Trøndelag. Planen skal inneholde oversikt over status, prioriteringer og mulig finansiering.
- Vegstrekninger som er egnet for modulvogntog åpnes for disse kjøretøyene.
- Prioritere rassikring, og arbeide opp mot nasjonale myndigheter slik at sikring av kvikkleireutsatte vegstrekninger også kan omfattes av nasjonale rassikringsmidler.
- Prioritere godt vintervedlikehold og fremkommelighetstiltak.
- Igangsette et prosjekt med tanke på bedret vegetasjonsrydding langs fylkesveiene
- Rundkjøring ved Levanger videregående skole fullfinansieres i 2024 dersom en oppnår minimum 50% kommunal medfinansiering av tiltaket.
- Avklare mulighetene, herunder avdragstid, og støtte videre arbeid med å framskaffe faktagrunnlag for etablering av bru over Trondheimsfjorden og Stjørnfjorden, .
- Arbeide for fergefrie løsninger på Jøa og Storfosna dersom dette er mulig som fergeavløsningsprosjekter
- En eventuell regionvekstavtale for Innherred skal realiseres med belønningmidler og fylkeskommunale og kommunale bidrag, bompengeskatt er uaktuelt for realisering av prosjektet.
- Etablere en løsning for bedre vintervedlikehold på utkjøringsplasser langs de mest trafikkerte fylkesveiene.
- Arbeide for å redusere spredning av plast ved snørydding og veikosting/vasking.
- Videreføre og styrke «Grusvegpakken», dvs legge inn mer ressurser i opprusting av våre grusveger slik at de bedre kan tåle klimaendringene.
- Realisere veiløsninger i samarbeid med kommunene. Lakseveg Nord Gartland- Rørвик, Trollaldalen (fv 17, fv 770) og Orkdalspakken er eksempel på slike prosjekter. I arbeidet med dette skal fylkeskommunen bidra til å sikre finansiering som viktige næringsveier.
- Stimulere til å etablere flere ladestasjoner i hele fylket.

Miljøpakken

Samferdselsutfordringene i Trondheimsregionen må løses gjennom konstruktive og aktive bidrag gjennom godt politisk samarbeid med kommunene og Staten. Det må forventes vesentlig forbedret gjennomføring av prosjektene i Miljøpakken.

- Prioritere arbeid knyttet til nullvekstmålet for personbilbruken i Miljøpakken.
- Få forgang i byggeprosjektene i Miljøpakken, med vekt på de store prosjektene, herunder de som er viktige for fremkommelighet for kollektivtrafikken.
- Realisere Brundalsforbindelsen og fullføre Johan Tillers veg som tverrforbindelse mellom Heimdal og E6.
- Sikre fullfinansiering av arbeidet med Byåsen-tunnelen.
- Etablere en sikker veiløsning for strekningen Ila-Flakk-Klett.
- Avklare og etablere en hensiktsmessig bussdepot-løsning.
- Innføre "smart prismodell" for enkeltbilletter og redusere prisene for studenter.
- Når nåværende driftsform for Gråkallbanen ikke kan videreføres lenger, skal driften ut på anbud

Kollektiv

Det er svært viktig å prioritere løsninger innenfor de store utfordringene. Målet må være å tilby klimavennlige kollektivløsninger for flest mulig passasjerer i Trøndelag. Målsettingene må kontrolleres oppnådd gjennom telling av passasjerer, reisevaneundersøkelser og klimagassutslipp. AtB skal driftes effektivt og godt i tråd med eierskapsstrategien.

- Sikre ordningen for tilrettelagt transport i Trøndelag.
- Arbeide for å få etablert et pilotprosjekt med statlig finansiering av fergeforbindelsen Hitra-Aure.
- Gjennomgå beredskapsløsningene for alle øysamfunnene i Trøndelag, herunder sikre hensiktsmessig beredskap for eksempel mellom Frøya og Hitra i de tilfeller Frøyatunnelen blir stengt.
- Arbeide for å utvide 67+ tilbudet til hele Trondheim og halvere prisen på honnørbilletten i hele Trøndelag både på buss og hurtigbåt.
- Etablere flere innfartsparkeringer.
- Tilbudet innenfor bestillingstransport (Flex) må kostnadsberegnes og videreutvikles slik at alle i hele fylket har et reelt kollektivtilbud.
- Styrke kollektivtransporten i distriktene ved å videreutvikle kombinerte løsninger mellom drosjenæringa og offentlig kommunikasjon.
- Legge til rette for utvikling av nye og helhetlige mobilitetstilbud med bildeling, samkjøring, kollektiv, bysykkel og el-sparkesykkel.
- Bidra til å utvikle drosjenæringen i hele fylket for å ha gode pasientskysordninger, tilbringertjeneste, bestillingstransport og sikker skoleskys.
- Utvikle billettsystemer som gjør det enkelt å bruke flere kollektivtilbud med samme billett.

Bane, båt og fly

Fylkeskommunen må være en pådriver og et aktivt talerør for muligheten for å reise i og ut av Trøndelag. For å få dette til trenger vi en jernbane med høy frekvens og med konkurransedyktige

priser. Vi må ha gode flytilbud, og vi trenger i større grad å tenke båt som en del av fremtidens løsninger ikke minst innen godstransport. Ruta som ble etablert for å frakte laks fra Trøndelag til Europa er løsninger vi ønsker å støtte.

- Sikre 2 tog i timen mellom Steinkjer og Melhus på Trønderbanen, dette realiseres innen 2027.
- Arbeide for statlig finansiering slik at Trønderbanen får samme takstregulativ som AtB har etablert.
- Arbeide for å etablere 2-timersfrekvens mellom Oslo og Trondheim på Dovrebanen.
- Se på mulighetene for å utvide Trønderbanen til å omfatte Oppdal og Røros i sør og Grong i nord.
- Arbeide for at togtilbudet mellom Trondheim og Værnes får avganger hvert kvarter.
- Arbeide for å utvikle kysthavnene i Trøndelag i samarbeid med kommuner og næringsliv, herunder være en pådriver for mer hensiktsmessige statlige avgifter for båter som anløper disse.
- Se på muligheter for å etablere pendlerruter til sjøs på kortere strekninger i tråd med konklusjoner fra Opus +-prosjektet.
- Være pådrivere for å få tatt i bruk nullutslippsfly på kortbanenettet i Trøndelag.
- Sikre et godt flytilbud til/fra alle lufthavner i fylket, med et særlig fokus på gode FOT-ruter. Arbeide for at flyplassen på Ørlandet blir en del av FOT-rutenettet, og at korrespondanse fra Hitra/Frøya til flyplassen etableres.
- Sikre tilstrekkelig parkeringskapasitet på fergekaiene for å unngå trafikkfarlige situasjoner.

Digitalisering og infrastruktur

God bredbåndsdekning i hele Trøndelag gir en trygghet for innbyggerne samt muligheter for økt næringsutvikling og utvikling av arbeidsplasser i distriktene. I et stadig mer digitalisert samfunn er både gamle og unge avhengige av velfungerende og stabile nettløsninger i hverdagen.

- Alle husstander i Trøndelag skal ha god mobildekning og nettilgang.
- Utvikle og utnytte ny teknologi. Det må legges til rette for smidig utbygging på en kostnadseffektiv måte.
- Sikre høyhastighets internett i hele fylket ved å aktivt utnytte statlig medfinansiering.
- Sikre god mobildekning i tunellene.

Foto forside: John Magne Grindeland (<https://snl.no/kalkplanter>) – øvrige foto: Høyre